

Europska
komisija

Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2018

Hrvatska

*Europe Direct je usluga koja vam omogućuje pronaći odgovore
na pitanja o Europskoj uniji*

**Besplatni telefonski broj (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Više informacija o Europskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2018.

© Europska unija, 2018.

Ponovna je uporaba dopuštena uz uvjet navođenja izvora. Politiku ponovne uporabe dokumenata Europske komisije uređuje Odluka 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. (SL L 330, 14.12.2011., str. 39.).

Za svaku uporabu ili reprodukciju fotografija ili druge građe koja nije zaštićena autorskim pravom EU-a dopuštenje treba zatražiti izravno od vlasnika prava.

HR BOOK ISBN 978-92-79-89815-0

ISSN 2466-9989

doi: 10.2766/607078

NC-AN-18-013-HR-C

HR PDF ISBN 978-92-79-89814-3

ISSN 2466-9997

doi: 10.2766/38395

NC-AN-18-013-HR-N

1. Ključni pokazatelji

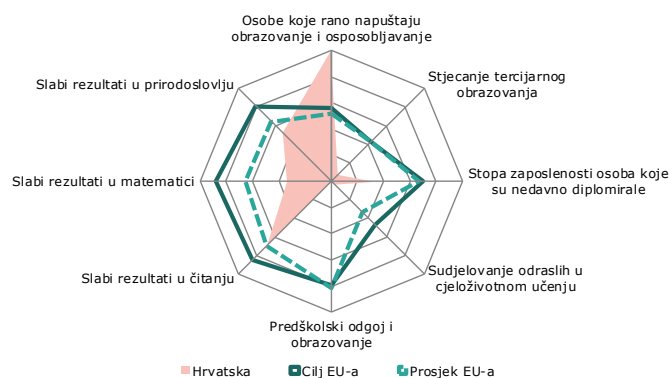
		Hrvatska		Prosjek EU-a		
		2014	2017	2014	2017	
Referentne vrijednosti okvira ET 2020.						
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje (dob 18 – 24)		2.8% ^u	3.1%	11.2%	10.6%	
Stjecanje tercijarnog obrazovanja (dob 30 – 34)		32.1%	28.7%	37.9%	39.9%	
Predškolski odgoj i obrazovanje (ECEC) (od 4 godine do početka obveznog obrazovanja)		72.4% ¹³	75.1% ¹⁶	94.2% ¹³	95.5% ¹⁶	
Udio 15-godišnjaka sa slabim rezultatima:	Čitanje	18.7% ¹²	19.9% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵	
	Matematika	29.9% ¹²	32.0% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵	
	Prirodoslovlje	17.3% ¹²	24.6% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵	
Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale prema stečenom obrazovanju (osobe od 20 do 34 godine koje su završile obrazovanje 1 – 3 godine prije referentne godine)	ISCED 3-8 (ukupno)	62.0%	65.9%	76.0%	80.2%	
Sudjelovanje odraslih u cjeloživotnom učenju (dob 25 – 64)	ISCED 0-8 (ukupno)	2.8%	2.3%	10.8%	10.9%	
Obrazovna mobilnost	Osobe koje su stekle diplomu u okviru mobilnosti (ISCED 5-8)	:	2.4% ¹⁶	:	3.1% ¹⁶	
	Osobe s diplomom koje su prikupile bodove u okviru mobilnosti (ISCED 5-8)	:	4.4% ¹⁶	:	7.6% ¹⁶	
Ostali kontekstualni pokazatelji						
Ulaganja u obrazovanje	Javni rashodi za obrazovanje kao postotak BDP-a	4.8%	4.8% ¹⁶	4.9%	4.7% ¹⁶	
	Rashodi za javne i privatne ustanove po studentu u PPS EUR	ISCED 1-2	€3 496	: ¹⁵	€6 494 ^d	: ¹⁵
		ISCED 3-4	€3 342	: ¹⁵	€7 741 ^d	: ¹⁵
	ISCED 5-8	€7 999	: ¹⁵	€11 187 ^d	: ¹⁵	
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje (dob 18 – 24)	Rođeni u zemlji	2.8% ^u	3.1% ^u	10.4%	9.6%	
	Rođeni u inozemstvu	:	:	20.2%	19.4%	
Stjecanje tercijarnog obrazovanja (dob 30 – 34)	Rođeni u zemlji	33.3%	29.5%	38.6%	40.6%	
	Rođeni u inozemstvu	19.6% ^u	21.5% ^u	34.3%	36.3%	
Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale prema stečenom obrazovanju (osobe od 20 do 34 godine koje su završile obrazovanje 1 – 3 godine prije referentne godine)	ISCED 3-4	47.3%	59.1%	70.7%	74.1%	
	ISCED 5-8	72.2%	71.6%	80.5%	84.9%	

Izvori: Eurostat (više pojedinosti u 10. odjeljku); OECD (PISA).

Napomene: podaci se odnose na ponderirani prosjek EU-a koji obuhvaća različit broj država članica ovisno o izvoru; d = definicija se razlikuje, 12 = 2012., 13 = 2013., 15 = 2015., 16 = 2016.

Za mobilnost u svrhu prikupljanja bodova, GU EAC je prosjek EU-a izračunao na temelju dostupnih zemalja; za mobilnost u svrhu stjecanja diplome, Zajednički istraživački centar izračunao je prosjek EU-a na temelju podataka Eurostata i OECD-a. Dodatne informacije nalaze se u odgovarajućem odjeljku Sveska 1. (ec.europa.eu/education/monitor).

Slika 1. Položaj u odnosu na najuspješnije (vanjski prsten) i najmanje uspješne (središte)

Izvor: Izračuni Glavne uprave za obrazovanje i kulturu na temelju podataka Eurostata (LFS 2017. i UOE 2016.) i OECD-a (PISA 2015.). Napomena: svi rezultati raspoređeni su između najveće (najuspješniji su prikazani u vanjskom prstenu) i najmanje vrijednosti (najmanje uspješni prikazani su u središtu slike).

2. Glavne prednosti i nedostaci

- Započete su ambiciozne reforme u obrazovanju i osposobljavanju, nakon razdoblja u kojem nije bilo napretka zbog političkog neslaganja.
- Kao pilot-projekt 2018./2019. uvedena je kurikularna reforma kako bi se povećala kvaliteta i relevantnost primarnog i sekundarnog obrazovanja.
- Iako se malo vremena posvećuje građanskom odgoju i obrazovanju te pripremi nastavnika, građanske kompetencije hrvatskih učenika na solidnoj su razini.
- Novim zakonodavstvom o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju otvara se put reformama u sektoru čija su relevantnost za tržište rada i kvaliteta dovedeni u pitanje.
- Sa sudjelovanjem u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i dalje ima dosta poteškoća, ali nova sveobuhvatna studija iznosi dokaze koji podupiru reforme.
- Dok se učinkovitost tercijarnog obrazovanja i dalje suočava s problemima, Hrvatska je znatno napredovala u ravnopravnosti pristupa za studente u nepovoljnom položaju.

3. Ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje

Rashodi Hrvatske za obrazovanje i osposobljavanje i dalje su u prosjeku EU-a, a najviše su usmjereni na primarno i tercijarno obrazovanje. Postotak BDP-a koji je 2016. izdvojen za obrazovanje i osposobljavanje malo se povećao, i to za 0,1 postotni bod, tj. na 4,8 % (prosjeak EU-a je 4,7 %), te je tek nešto viši od najvišeg prosjeka prije krize 2008.¹ Međutim, razina ulaganja nije se odrazila na godišnje rashode za odgojno-obrazovne institucije po učeniku ili studentu. Hrvatska je 2014. bila jedna od zemalja EU-a koje su, s obzirom na standard kupovne moći, najmanje uložile u predtercijarno obrazovanje. Na razinama ISCED 1 i 2 ulaganja su bila na četvrtom mjestu od kraja, a na razinama 3 – 4 na trećem mjestu od kraja (za Hrvatsku su ona iznosila 3496 i 3342, dok je prosjek EU-a 6494 i 7741²).

Rashodi za odgoj i obrazovanje, osim plaća, još uvijek nisu dosegli razine prije krize. Hrvatska se prilagodila financijskoj krizi iz 2009. tako što je proračunska sredstva za obrazovanje smanjila ponajprije u području ulaganja, opreme i infrastrukture. Stoga je udio novčanih sredstava za plaće nastavnika od 2010. do 2016. porastao sa 63,4 % na 72,35 %³ (slika 2.). Međutim, bruto plaće diljem sektora odgoja i obrazovanja u realnim su vrijednostima od 2010. do 2017. tek neznatno porasle (za 2,75 %⁴). U ovome je trenutku najvažnije oporaviti razinu ulaganja u područja ključna za kvalitetu obrazovanja i istovremeno raditi na pitanju privlačnosti učiteljske profesije.⁵

¹ Eurostat. Šifre podataka na internetu: gov_10a_exp, nama_10_gdp.

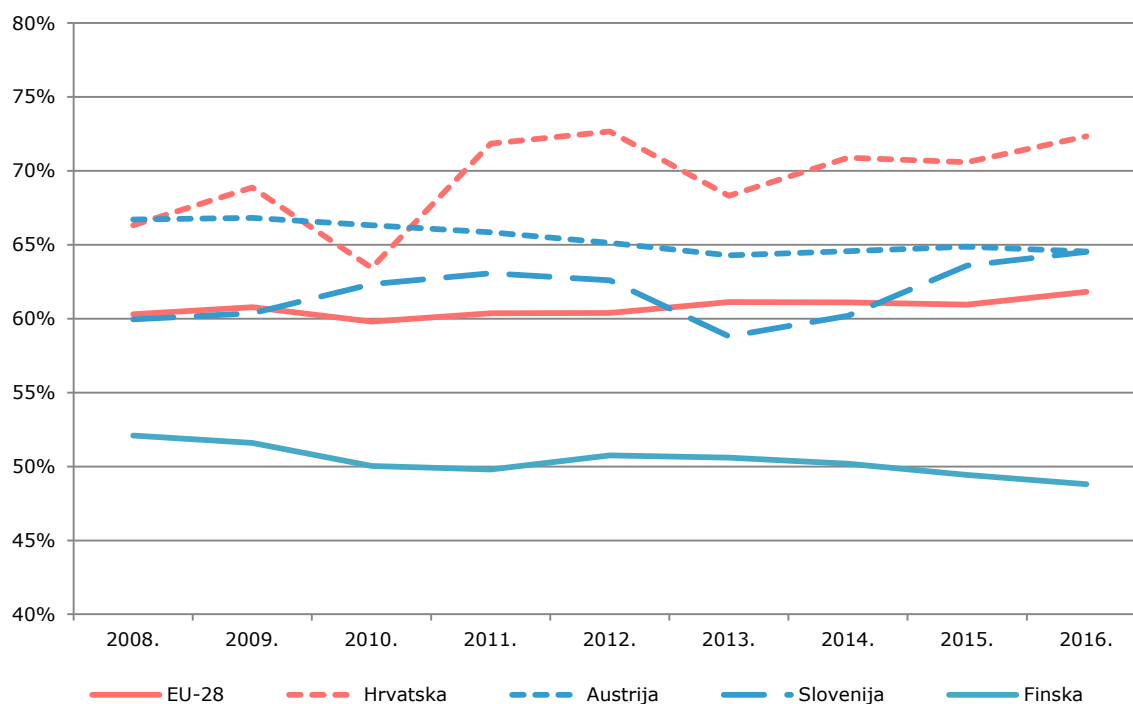
² Eurostat. Šifra podataka na internetu: educ_uoe_fini04. Definicija podataka EU-a se razlikuje.

³ Eurostat. Šifra podataka na internetu: gov_10a_exp. Nadalje, nastavnici u Hrvatskoj na razinama ISCED 1 – 3 ne primaju višu plaću od nastavnika u susjednim zemljama (EURYDICE 2016.).

⁴ Podaci o plaći: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Podaci o indeksu potrošačkih cijena: Eurostat, šifra podataka na internetu prc_hicp_aind.

⁵ Prema Međunarodnom istraživanju o poučavanju i učenju iz 2013. (TALIS, OECD 2014.) samo 9,6 % hrvatskih nastavnika smatralo je da društvo cijeni učiteljsku profesiju, što je među najnižim postocima u tom istraživanju (u prosjeku je to bilo mišljenje 30,9 % nastavnika).

Slika 2. Nastavničke plaće kao postotak rashoda opće države za obrazovanje i osposobljavanje, 2008. – 2016.

Izvor: Eurostat. Šifra podataka na internetu: *gov_10a_exp*.

U Hrvatskoj postoji potencijal za učinkovitiju potrošnju sredstava za obrazovanje i osposobljavanje, ali reforme otežava nedostatak kapaciteta i političke tradicije donošenja odluka na temelju dokaza. Podaci upućuju na to da bi Hrvatska mogla učinkovitije ulagati u obrazovanje i osposobljavanje: Hrvatska je među tri države članice EU-a s najviše ustanova tercijarnog obrazovanja po stanovniku (Europska komisija/EACEA/Eurydice, 2018.); ima oko 25 % manje učenika po nastavniku od prosjeka EU-a (11,0 u HR naprema 13,9 u EU-u) i općenito sve manje učenika.⁶ Međutim, pri odlučivanju o nastavnom osoblju treba uzeti u obzir brojne hrvatske općine koje se nalaze u brdskim i otočnim krajevima te imaju problem s privlačenjem nastavnika. Osim toga, trebalo bi uzeti u obzir najnovije stope iseljavanja⁷ koje utječu na regionalne potrebe za nastavničkim osobljem.⁸ Iako Hrvatska ima sve veću bazu podataka⁹, rijetka su sveobuhvatna istraživanja koja bi objedinila različite izvore dokaza, poput nedavnog istraživanja o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u nastavku (Dobrotić, Matković, Menger, 2018.).

Hrvatska je počela provoditi određene reforme iz strategije obrazovanja, istraživanja i tehnologije. Ministarstvo obrazovanja započelo je s određenim reformama iz strategije i povezanih dokumenata, poput kurikularne reforme, reforme strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, sporazuma o financiranju visokog obrazovanja i nekih aspekata hrvatskog kvalifikacijskog okvira. Međutim, potpuna provedba strategije bila je predmetom političkih neslaganja te Vlada tek treba donijeti nacionalni akcijski plan za konkretne aktivnosti.

⁶ Eurostat. Šifra podataka na internetu: *educ_uoe_perp04*.

⁷ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2016.

⁸ Velike regionalne razlike u stopama iseljavanja dodatno otežavaju odluke u tom području.

⁹ Među istraživanjima iz 2018. su izvješće Eurostudent, praćenje osoba s diplomom na temelju registra i istraživanja te praćenje mladih koji nisu zaposleni, ne školuju se i ne osposobljavaju.

4. Građanski odgoj i obrazovanje

Hrvatski su učenici pokazali iznadprosječno znanje o građanskim kompetencijama. U dijelu istraživanja Međunarodnog udruženja za vrednovanje obrazovnih postignuća u kojem se provjerava znanje o pojmovima i temama vezanim uz građanski odgoj i obrazovanje, 40 % hrvatskih učenika postiglo je razinu B, što je iznad prosjeka zemalja koje su sudjelovale u studiji. Međutim, kad je riječ o volontiranju u zajednici ili angažiranju za određeni cilj, hrvatski učenici bili su ispod prosjeka Međunarodnog istraživanja građanskoga odgoja i obrazovanja. Nadalje, pokazalo se da u usporedbi s drugim zemljama imaju manje povjerenja u javne ustanove, vladu, sabor, političke stranke i medije (IEA, 2017., tablica 4.13.). Što je znanje bilo veće, to je veće bilo i nepovjerenje (JRC, 2018.).

Građanskom odgoju i obrazovanju posvećuje se malo vremena, a priprema nastavnika je slaba. U Hrvatskoj se građanski odgoj i obrazovanje prvenstveno obrađuje kao obvezna međukurikularna tema, a na sekundarnoj razini i kao jednogodišnji obvezni zasebni predmet. Od zemalja EU-a u Hrvatskoj i Portugalu ima najmanje nastavnih sati o građanskom odgoju i obrazovanju – bez obzira radi li se o obveznom zasebnom predmetu ili u sklopu drugih obveznih predmeta (Eurydice, 2017.). Kao i u većini drugih zemalja EU-a nema nastavnika koji su sasvim ili djelomično specijalizirani za građanski odgoj i obrazovanje, a ne postoje ni nacionalni propisi o pedagoškim kompetencijama za inicijalno obrazovanje učitelja i nastavnika (ibid.). Nastavnici u Hrvatskoj imaju i znatno manje mogućnosti sudjelovanja u osposobljavanju za građanski odgoj i obrazovanje, u inicijalnom ili stalnom osposobljavanju, kako je izmjereno u Međunarodnom istraživanju građanskoga odgoja i obrazovanja 2016.¹⁰ (ICCS) (IEA, 2017., tablica 2.11.).

Uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja u nastavu ovisi o inicijativama na razini lokalne samouprave. Grad Rijeka je 2017. eksperimentirao s uvođenjem građanskog odgoja i obrazovanja u osnovne škole kao izvannastavne aktivnosti. Nakon pozitivne vanjske evaluacije eksperimentalna provedba proširena je na još 11 općina te sada obuhvaća treći i četvrti najveći hrvatski grad.

5. Modernizacija školskog obrazovanja

Hrvatske škole imaju visoku stopu završnosti školovanja te su pokrenute reforme kako bi se otklonili problemi u drugim područjima. Hrvatska je i dalje na prvome mjestu u EU-u kad je riječ o sprečavanju ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja. Školovanje rano napušta svega 3,1 % mladih u dobi od 18 do 24, dok je prosjek EU-a čak 10,6 %.¹¹ Međutim, hrvatski učenici imaju ispodprosječne rezultate u međunarodnim ispitivanjima kompetencija, poput OECD-ova Programa za međunarodnu procjenu vještina (PISA), iz čega se vidi da je potrebno preispitati kvalitetu pruženog obrazovanja. Hrvatska je pokrenula niz reformi za poboljšanje kvalitete. Osim kurikularnom reformom (vidjeti okvir 1.) promjene se žele uvesti i predloženom reformom zakona o općem obrazovanju. Iako se na kraju nije provelo licenciranje ravnatelja, koje je zamišljeno u obrazovnoj strategiji, svatko tko se prijavi za mjesto ravnatelja morat će, ako se zakon donese, predložiti program rada kao popratnu dokumentaciju. U tom se zakonu predlaže i da se nastavnicima koji rade na projektima koji se financiraju sredstvima EU-a poveća plaća za 30 %. Neovisno o tome Ministarstvo je predložilo ažurirani pravilnik o napredovanju i nagrađivanju nastavnika, koji nije revidiran više od deset godina. Tako bi se mogao podići ugled učiteljske profesije u Hrvatskoj, koji je u nedavnoj studiji financiranoj iz Europskog socijalnog fonda (IDIZ 2018.) 63,9 % učenika procijenilo kao slab.

S obzirom na uspjeh projekta e-Škole Hrvatska planira uvesti obveznu nastavu informatike u osnovne i opće srednje škole. Projekt e-Škole za povećanje digitalne zrelosti u 15 % hrvatskih škola, koji se financirao iz Europskog socijalnog fonda (ESF) i Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), na natječaju UNESCO-a proglašen je jednim od 12 najboljih obrazovnih projekata u području IKT-a. S obzirom na uspjeh projekta i opći interes javnosti da se poboljšaju digitalne vještine Ministarstvo obrazovanja u veljači 2018. objavilo je odluku o tome kako

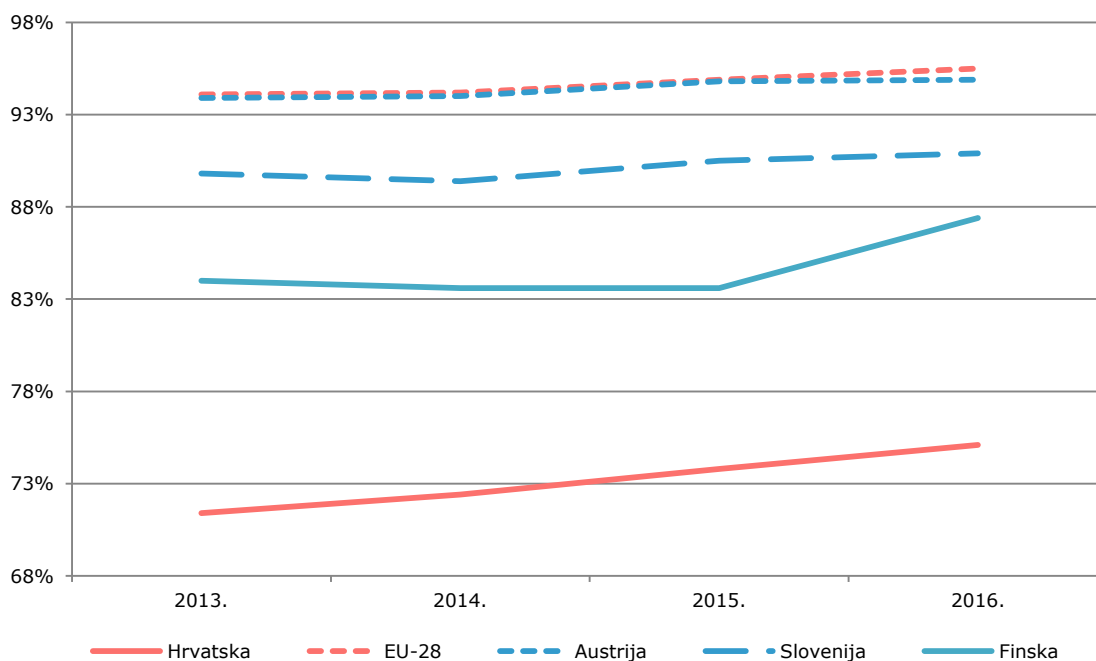
¹⁰ U Međunarodnom istraživanju građanskoga odgoja i obrazovanja ispituju se načini na koje se mladi pripremaju za svoju ulogu građana. U Međunarodnom istraživanju građanskoga odgoja i obrazovanja sudjelovalo je 14 država članica EU-a: Belgija (Flandrija), Bugarska, Danska, Estonija, Finska, Hrvatska, Italija, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Njemačka (Sjeverna Rajna-Vestfalija), Slovenija i Švedska.

¹¹ Eurostat. Šifra podataka na internetu: edat_lfse_14.

namjerava uvesti informatiku u osnovne i opće srednje škole u školskoj godini 2018./2019. U idućoj fazi reforme očekuje se uvođenje informatike u strukovne škole.

Hrvatska ima ozbiljnih poteškoća u nastojanju da poveća sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, prvenstveno zbog modela financiranja. Od svih zemalja EU-a Hrvatska ima najmanju stopu sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (75,1 %), dok je prosječna stopa EU-a 2016. bila 95,3 %¹² (Slika 3.). Zbog toga bi znatan broj djece u Hrvatskoj, uglavnom u siromašnijim regijama¹³ (Dobrotić, Matković, Menger, 2018.), mogao imati slabije rezultate tijekom kasnijeg školovanja¹⁴. Glavna je prepreka većoj pokrivenosti decentralizacija na općine 99 % troškova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Zbog takve politike, koja se za djecu u dobi od četiri do šest godina provodi samo u još dvije države članice (Poljska i Danska, Eurydice, 2014.¹⁵), sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju uvelike ovisi o regionalnim proračunima. S obzirom na znatne razlike u regionalnom razvoju (BDP po stanovniku u Brodsko-posavskoj županiji samo je 32 % BDP-a po stanovniku u Gradu Zagrebu) bez ciljane potpore fiskalno siromašnijim regijama teško da će se povećati stopa sudjelovanja. Kako bi poboljšala kvalitetu, pristup i infrastrukturu, Hrvatska je predvidjela ulaganja u vrijednosti od 40 milijuna EUR iz ESF-a, 70 milijuna EUR iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj i dodatnih 9 milijuna EUR iz nacionalnih fondova. Međutim, s obzirom na to da model financiranja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nije preispitan i s obzirom na trendove od 2009., Hrvatska će najvjerojatnije i dalje biti ispod 95 % referentne vrijednosti prema okviru za obrazovanje i osposobljavanje 2020.

Slika 3. Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od četvrte godine do početka obveznog školovanja u razdoblju od 2013. do 2016. (%)

Izvor: Eurostat. Šifra podataka na internetu: [educ_uae_enra10](#).

¹² Eurostat. Šifra podataka na internetu: [educ_uae_enra10](#).

¹³ Samo je 22 % djece iz Brodsko-posavske županije bilo uključeno u rani i predškolski odgoj i obrazovanje 2014.

¹⁴ OECD (2016.) je zaključio da učenici koji nisu bili uključeni u rani i predškolski odgoj i obrazovanje imaju triput veće izgleda za slabe rezultate u istraživanju PISA od onih koji su bili uključeni dulje od godinu dana.

¹⁵ U izvješću se koriste podaci iz 2012./2013., ali ono je za Hrvatsku i dalje relevantno jer otad nije bilo reformi financiranja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Okvir 1: Inicijativom Škola za život počinje se provoditi kurikularna reforma u probnoj godini 2018./2019.

Nakon neizvjesnosti 2016. i 2017. eksperimentalna provedba kurikularne reforme službeno je pokrenuta u ožujku 2018., kad su odabrane 74 škole za probnu provedbu (oko 6 % svih hrvatskih škola). Unatoč kritikama nekih dionika u toj se reformi nastoji uzeti u obzir preporuka koja je za Hrvatsku izdana 2018.: *provesti reformu sustava obrazovanja i osposobljavanja u cilju poboljšanja njegove kvalitete i relevantnosti za tržište rada za mlade i odrasle* (Vijeće Europske unije, 2018.).

Tijekom probnog razdoblja Hrvatska će u poboljšanje školske opreme uložiti oko 25 milijuna EUR, koji će se djelomično financirati iz fondova EU-a, a provedba reforme uključivat će dostavu novih udžbenika u papirnatom i digitalnom obliku. Probnu reformu podupire Služba Europske komisije za potporu strukturnim reformama, koja okuplja stručnjake iz cijele Europe kako bi osposobili voditelje osposobljavanja i olakšali uvodnu fazu.

U novim kurikulumima, razvijenima u okviru sveobuhvatnog postupka izrade i vrednovanja, usvojen je pristup na temelju ishoda učenja, kojim se u učionici pozornost preusmjerava na učeničko iskustvo. Provedba će biti raspoređena tako da pilot-projekt obuhvati prvi, peti i sedmi razred osnovne škole (za predmete biologiju, kemiju i fiziku) i prvi razred srednje škole.

Pilot-projekt će obuhvaćati:

- kurikulume i vrednovanje učenika na temelju pristupa utemeljenog na ishodima učenja
- edukaciju učitelja za nove kurikulume i metode poučavanja i vrednovanja
- edukaciju ravnatelja
- okvir za poučavanje učenika s invaliditetom
- okvir za poučavanje nadarenih učenika
- uvođenje međupredmetnog poučavanja glavnih kompetencija.

6. Modernizacija visokog obrazovanja

Iako se uspješno povećala ravnopravnost u tercijarnom obrazovanju, i dalje se smanjuju stope stjecanja tercijarnog obrazovanja, najvjerojatnije zbog iseljavanja osoba koje su nedavno diplomirale. U Hrvatskoj se prosjek osoba s tercijarnim obrazovanjem u dobi od 30 do 34 godine smanjio treću godinu zaredom te je 2017. iznosio 28,7 % (prosjek EU-a je 39,9 %). Analiza stopa završnosti u relevantnim dobnim skupinama¹⁶ i relevantnih stopa migracije upućuje na to da je smanjenje najvjerojatnije pod utjecajem porasta emigracije¹⁷. Kad je riječ o ravnopravnosti, čini se da se poboljšava pristup tercijarnom obrazovanju studenata nižeg socioekonomskog statusa. Od 2010. do 2016. došlo je do povećanja od osam postotnih bodova¹⁸, što je među najboljim rezultatima zemalja koje sudjeluju u istraživanju Eurostudent VI (Hauschildt, Vögtle, Gwosć, 2018.). To bi djelomično moglo biti zbog niza reformi koje su započele 2010., a koje su obuhvaćale školarine, subvencije prehrane, financijsku potporu za studente i njihov smještaj.

Hrvatski sustav upisa na studije dovodi do neučinkovitosti sustava i problema na tržištu rada. Hrvatska sveučilišta neovisno odlučuju o svojim upisnim kvotama i akademskim programima, a uloga nacionalnih tijela ograničena je na određivanje pravila o subvencijama za školarine (EUA, 2017.). Tako se smanjuje relevantnost tercijarnog obrazovanja za tržište rada, uključujući u područjima od strateške važnosti. Na primjer, da bi zadovoljila postojeće potrebe na tržištu rada za učiteljima u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, Hrvatska bi trebala udvostručiti upisne kvote za odgovarajuće programe (Dobrotić, Matković, Menger, 2018.). Budući da su od 2009. do 2017. kvote realno povećane za samo 12 % (ibid.), moglo bi se dogoditi da osoblja bude premalo, što bi ograničilo mogućnosti Hrvatske da ostvari svoje ciljeve u pogledu

¹⁶ U prosjeku se procjenjuje da u Hrvatskoj treba 3,5 do 5 godina da bi se stekla diploma prve razine tercijarnog obrazovanja, što bi značilo da se diploma obično stječe u dobi od 22 do 24 godine. Za analizu obrazovnog profila osoba u dobi od 30 do 34 godine, relevantne godine stjecanja kvalifikacije su stoga 2009. – 2011.

¹⁷ Treba napomenuti da nema podataka o obrazovnom profilu osoba u dobi od 30 do 34 godine koje su odselile iz Hrvatske.

¹⁸ Od 50 % do 58 %.

kvalitete i sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Istodobno, za programe sa slabim izgledima na tržištu rada, kako ih definira Hrvatski zavod za zapošljavanje, broj upisanih studenata tek se neznatno promijenio¹⁹. Hrvatska je nastojala potaknuti upis u prioritetna područja putem sporazuma o financiranju na temelju rezultata, ali je učinak na broj upisanih studenata je ograničen. Uvođenjem stipendija za prirodne znanosti, tehnologiju, inženjerstvo i matematiku (STEM) koje se financiraju iz ESF-a nastoji se potaknuti interes studenata za ta područja. Međutim, bez preispitivanja politika o upisu na studij sposobnost Hrvatske da strateški upravlja vještinama tercijarnog obrazovanja i dalje će biti ograničena.

Hrvatska pokreće novi krug sporazuma o financiranju koji se temelje na rezultatima. Nakon dva ciklusa sporazuma o financiranju na temelju rezultata koji su imali relativno ograničen učinak i iz kojih su obje pregovaračke strane mnogo toga naučile, nacionalna tijela i visoka učilišta nastoje ojačati vezu između financiranja i ostvarenja dogovorenih ciljeva. Prvi put je financiranje istraživanja sastavni dio sporazuma o financiranju.

Okvir 2: Sredstva EU-a pridonose većoj ravnopravnosti u tercijarnom obrazovanju

Poboljšani pristup visokom obrazovanju za hrvatske učenike niskog socioekonomskog statusa, što je vidljivo u istraživanju Eurostudent VI., djelomično je potpomognut dvjema mjerama ESF-a i EFRR-a:

- Mjerom EFRR-a „Modernizacija, unaprjeđenje i proširenje infrastrukture studentskog smještaja za studente u nepovoljnom položaju” za bolji pristup visokom obrazovanju i završnost studija za studente u nepovoljnom položaju nastoji se obuhvatiti još 2270 studenata. Kapaciteti studentskih domova diljem Hrvatske povećat će se renoviranjem ili izgradnjom nove infrastrukture (5000 novih mjesta) da bi se smanjili troškovi smještaja studenata. U okviru te mjere potpora za poboljšanje smještaja u 14 hrvatskih gradova iznosila je ukupno 160 milijuna EUR.
- U okviru mjere ESF-a „Dodjela stipendija studentima nižeg socio-ekonomskog statusa” u pet godina dodijelit će se 22 000 stipendija, za koje će se izdvojiti ukupno 36 milijuna EUR, od kojih će 85 % biti iz fondova EU-a. Stipendijama studenti prosječno uspiju pokriti trećinu troškova u akademskoj godini (Hauschildt, Vögtle, Gwosc, 2018.).

Te su mjere pokazale prednosti planiranja političkog djelovanja na temelju dokaza. Kad je Hrvatska prvi put sudjelovala u istraživanju Eurostudent 2008., imala je pristup tek ograničenim podacima o socioekonomskom profilu studentske populacije. Kad se iz rezultata vidjelo da nema dovoljno izravne potpore studentima te da su troškovi smještaja visoki, Hrvatska je u razdoblju od 2014. do 2020. uspjela na to usmjeriti potporu iz ESF-a i EFRR-a.

7. Modernizacija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Hrvatska postupno provodi sveobuhvatnu kurikularnu reformu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Udio učenika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju više sekundarne razine i dalje je stabilan te je 2016. iznosio 70 %, što je među pet najboljih rezultata u EU-u. Međutim, stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje smanjila se sa 70,3 % (2016.) na 59,4 % (2017.), što znači da je potrebna hitna modernizacija tog sektora. Izmjene i dopune Zakona o strukovnom obrazovanju donesene su u ožujku 2018., što je u srpnju 2018. omogućilo uvođenje novog nacionalnog okvirnog kurikuluma za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, razvoj modularnog sektorskog kurikuluma koji se temelji na ishodima učenja te veću autonomiju strukovnih škola u oblikovanju vlastitih kurikuluma. Nadalje, krajem 2017. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO) pokrenula je projekt koji se financira iz Europskog socijalnog fonda radi razvoja sektorskih kurikuluma u

¹⁹ Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) izdaje godišnje smjernice o potrebi za kvalifikacijskim profilima. Predložena su smanjenja za programe u području ekonomije i poslovnog upravljanja (HZZ 2012. – 2018.), ali broj upisa u prvu godinu tih programa i dalje je jednak u relativnom smislu u odnosu na ukupni broj studenata prve godine, od 2012. do 2016. (izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske).

području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) te kako bi se strukovne škole bolje pripremile za uvođenje i provedbu novih kurikuluma. Naročita se pozornost posvećuje učenju kroz rad i pristupu koji se temelji na ishodima učenja te ažuriranju i preoblikovanju nastavnih materijala.

Osim reformi SOO-a uvode se i regionalni centri kompetentnosti u SOO-u te pilot-projekt dualnog obrazovanja u području SOO-a. U svibnju 2018. Hrvatska je osnovala nacionalnu mrežu regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju čija je svrha da, uz potporu ESF-a i EFRR-a, imenuje centre izvrsnosti koji će provoditi programe redovnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, cjeloživotnog učenja te drugih oblika formalnog i neformalnog obrazovanja. U srpnju 2018. 25 strukovnih škola imenovano je regionalnim centrima kompetentnosti u SOO-u u sektorima/podsektorima turizam i ugostiteljstvo, strojarstvo, elektrotehnika i računarstvo, poljoprivreda i zdravstvo, pri čemu se nastoji postići ravnoteža između regionalne prisutnosti i visoke kvalitete. Osim toga, Ministarstvo je u lipnju 2018. predstavilo model hrvatskoga dualnog obrazovanja i eksperimentalni program „Dualno obrazovanje“ za četiri kvalifikacije. Program će se provoditi u 11 strukovnih škola u Hrvatskoj kako bi se otklonili problemi neadekvatnog praktičnog osposobljavanja i nedovoljne usmjerenosti na poduzetničke kompetencije. Djelomično se temelji na suradnji Ministarstva obrazovanja sa Švicarskim federalnim institutom za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, Njemačko-hrvatskom industrijskom i trgovinskom komorom te Austrijskim veleposlanstvom. Praćenje osoba koje su završile SOO nije obuhvaćeno Zakonom o strukovnom obrazovanju te škole podatke prikupljaju na dobrovoljnoj osnovi. U najnovijem programu za razvoj sustava SOO-a napominje se važnost praćenja učenika po završetku srednjoškolskog obrazovanja. U okviru tog programa ASOO namjerava provesti model praćenja kao dio većeg projekta. Zasebnim međuinstitucijskim projektom nastoji se uspostaviti sustav praćenja osoba koje nisu zaposlene, ne školuju se i ne osposobljavaju.

8. Promicanje obrazovanja odraslih

Planiranim Zakonom o obrazovanju odraslih Hrvatska nastoji otkloniti stalne probleme u tom području. Planiranim donošenjem novog Zakona o obrazovanju odraslih 2018. nastojat će se riješiti problem jedne od najnižih stopa u EU-u kad je riječ o sudjelovanju odraslih u obrazovanju, koja se 2017. dodatno smanjila na 2,3 % u odnosu na 2016., kad je bila 3 %. Prema istraživanju o kontinuiranom strukovnom osposobljavanju 2015. je 55,4 % hrvatskih poduzeća (u odnosu na prosjek EU-28 od 72,6 %) svojim zaposlenicima omogućilo osposobljavanje, a u njemu je sudjelovalo 28,7 % zaposlenika (prosjek EU-28 je 40,8 %). Iste godine većina hrvatskih poduzeća navela je da su za razvoj poslovanja najpotrebnije sljedeće vještine: timski rad, tehničke i praktične vještine te vještine specifične za određeno radno mjesto. Promjene Zakona o obrazovanju odraslih uključuju mjere za samoprocjenu, vanjsko vrednovanje ustanova za obrazovanje odraslih te sustav profesionalnog licenciranja nastavnog osoblja. Njihova bi provedba trebala pridonijeti većoj kvaliteti i pristupu obrazovanju, poduprijeti radnike koji se žele usavršiti ili prekvalificirati te, konačno, dovesti do povećanja stopa zaposlenosti ranjivih skupina, u skladu s ciljevima Preporuke Vijeća o oblicima usavršavanja. Novim se zakonom predviđa i razvoj programa za obrazovanje odraslih u skladu sa Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru. Godine 2016. 55 % stanovništva imalo je barem osnovne digitalne vještine, vrlo blizu prosjeka EU-a (56 %).

9. Referentni dokumenti

Cedefop ReferNet (2018a), *Croatia: 2018 update of VET policy developments in the deliverables agreed in the 2015 Riga conclusions*. Neobjavljeno.

Vijeće Europske unije, (2018.), *Preporuka za PREPORUKU VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Hrvatske za 2018. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2018.* <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9430-2018-INIT/hr/pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ, 2018.), *Preporuke za obrazovnu i upisnu politiku i politiku stipendiranja u 2018. godini.* <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10354>, http://www.hzz.hr/UserDocsImages/preporuke_12.pdf i http://www.hzz.hr/UserDocsImages/preporuke_17.pdf

Dobrotić, I., Matković, T., Menger, V. (2018.), *Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, Zagreb.

Europska komisija (2018.), *Izvješće za Hrvatsku 2018.* <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-croatia-en.pdf>

Europska komisija, Indeks gospodarske i društvene digitalizacije (DESI) (2018.) za Hrvatsku. http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/hr-desi_2018-country-profile_eng_B4406AEC-AC62-A67B-2B7B633077700C13_52224.pdf

Europska komisija/EACEA/Eurydice (2018.), *Europski prostor visokog obrazovanja 2018.: Izvješće o provedbi Bolonjskog procesa*. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije.

Zajednički istraživački centar Europske komisije (2018.). *Science for Policy Report: Civic attitudes and behavioural intentions in the 2016 International Civic and Citizenship Education Study (ICCS): New evidence for education and training policies in Europe.*

Europski parlament (2016.), *Sexual and reproductive health and rights.* [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571392/IPOL_STU\(2016\)571392_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571392/IPOL_STU(2016)571392_EN.pdf)

Udruga europskih sveučilišta (2017.), *University Autonomy in Europe.*

Eurydice (2014.), *Key data on early childhood education and care in Europe.* https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/key-data-early-childhood-education-and-care-europe-%E2%80%93-2014-edition_en

Eurydice (2017.), *Citizenship education at school in Europe.* <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6b50c5b0-d651-11e7-a506-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-56573425>

Hauschildt, K., Vögtle, E.M., Gwosć, C. (2018.), *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2016 – 2018. Eurostudent VI Synopsis of Indicators*. Njemački centar za visokoškolsko i znanstveno istraživanje.

Međunarodno udruženje za vrednovanje obrazovnih postignuća (IEA), 2017. *ICCS 2016 International Report: Becoming Citizens in a Changing World.* <http://iccs.iea.nl/cycles/2016/findings/single-finding/news/iccs-2016-international-report-becoming-citizens-in-a-changing-world/>

IDIZ – Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (2018.), *Analiza stanja i potreba u srednjoškolskom odgoju i obrazovanju vezanih uz informiranje o visokoškolskim izborima i postupcima upisa na studijske programe preko Nacionalnog informacijskog sustava prijava na visoka učilišta (NISpVU).* <https://skazvo.azvo.hr/hr/rezultati>

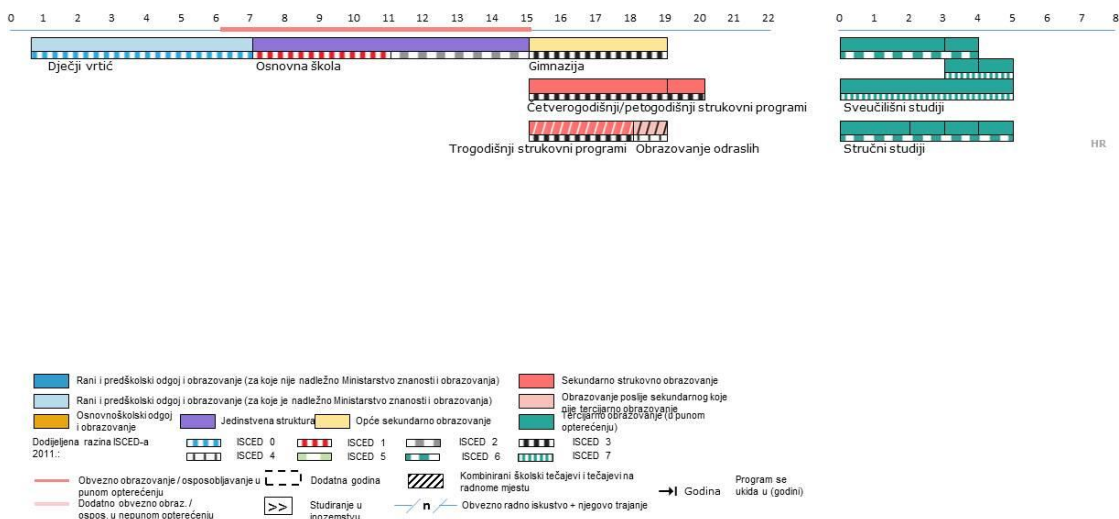
OECD (2016.), *Low-performing students: why they fall behind and how to help them succeed.* <https://www.mecd.gob.es/dctm/inee/internacional/low-performers-ebook-final.pdf?documentId=0901e72b82011e68>

OECD (2014.), *TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning*, <https://doi.org/10.1787/9789264196261-en>.

10. Prilog I.: Izvori ključnih pokazatelja

Pokazatelj	Eurostat, šifra podataka na internetu:
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje	edat_lfse_14 + edat_lfse_02
Stjecanje tercijarnog obrazovanja	edat_lfse_03 + edat_lfs_9912
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	educ_uae_enra10
Nezadovoljavajući rezultati u čitanju, matematici i prirodoslovlju	OECD (PISA)
Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale	edat_lfse_24
Sudjelovanje odraslih u obrazovanju	trng_lfse_03
Javni rashodi za obrazovanje kao postotak BDP-a	gov_10a_exp
Rashodi za javne i privatne ustanove po studentu	educ_uae_fini04
Mobilnost u svrhu učenja: osobe koje su stekle diplomu u okviru mobilnosti osobe s diplomom koje su prikupile bodove u okviru mobilnosti	Izračun JRC-a na temelju podataka Eurostata / UIS-a / OECD-a educ_uae_mobc02

11. Prilog II.: Struktura odgojno-obrazovnog sustava

Izvor: Europska komisija/EACEA/Eurydice, 2017. *Struktura europskih odgojno-obrazovnih sustava za 2017./2018.: Shematski dijagrami.* Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije.

Sva pitanja i primjedbe u vezi s ovim izvješćem mogu se poslati e-poštom na adresu:

EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

KAKO DOĆI DO PUBLIKACIJA EU-a

Besplatne publikacije:

- jedan primjerak:
u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primjerka ili plakati/zemljovidi:
u predstavništvima Europske unije (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
pri delegacijama u zemljama koje nisu članice EU-a (http://eeas.europa.eu/delegations/index_hr.htm), kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_hr.htm), ili pozivanjem broja 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatni poziv iz EU-a) (*).

(* Informacije su besplatne, kao i većina poziva (premda neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- u knjižari EU-a (<http://bookshop.europa.eu>).

